

Proces štandardizácie v podmienkach Topografického ústavu

Ing. Milan Mazúch
Topografický ústav, Ružová 8, 974 01, Banská Bystrica, SR
mazuch@topu.army.sk

Abstrakt . Proces štandardizácie v podmienkach Topografického ústavu sa naplno rozvinul po vstupe Slovenskej republiky do štruktúr Severoatlantickej aliance, čo sa stalo významným medzníkom v procese reorganizácie a reštrukturalizácie celých Ozbrojených síl. V rámci tohto procesu sa v Ozbrojených silách realizovalo veľké množstvo zmien s cieľom dosiahnutia kompatibility s armádami členských krajín NATO. Jedným z prostriedkov na dosiahnutie kompatibility a interoperability OS SR v rámci NATO sa stal aj proces štandardizácie, ktorý sa svojím rozsahom dotkol všetkých oblastí a zložiek rezortu obrany. Topografický ústav v tomto procese predstavuje odbornú inštitúciu, ktorá svojou organizačnou a produkčnou štruktúrou zastrešuje oblasť vojenskej geografie, kartografie a geodézie aj z hľadiska ratifikácie a implementácie štandardizačných dohôd NATO, spojeneckých publikácií a noriem ISO.

Kľúčové slová : štandardizačný proces, ratifikácia, implementácia, štandardizačná dohoda NATO

Abstract. Standardisation process in terms of the Topographic institute achieved a full expansion after accession of the Slovak republic into the North Atlantic structures. It became an important landmark in the process of reorganisation and restructuring of whole Armed forces. A huge measure of changes in the structure of Armed forces has been carried out within this process with an aim to reach stated level of compatibility with NATO member nations. One of the tools how to reach compatibility and interoperability of Armed Forces of the Slovak republic within NATO structures became the standardisation process which had a big influence in all spheres and components of the defence section. The Topographic institute represents professional institution in this process that by way of its organisation and production structure covers the field of military geography, cartography and geodesy from aspect of ratification and implementation of NATO standardisation agreements, Allied publications and ISO standards.

Keywords : standardisation process, ratification, implementation, NATO standardisation agreement

1. Úvod

Štandardizačný proces sa v OS SR začal naplno rozbiehať po vstupe SR do štruktúr NATO. Tento proces bol spočiatku spojený s množstvom problémov týkajúcich sa

najmä správneho pochopenia štandardizačného procesu ako takého, jeho jednotlivými postupmi a princípmi, ktorými sa riadi, stanoveniami zodpovedností jednotlivých rezortov, postupu pri tvorbe štandardov a ich implementácie do procesu formovania a rozvoja OS SR. Dôvodom bola hlavne chýbajúca legislatívna platforma, o ktorú by sa tento proces mohol oprieť. Normalizácia procesu štandardizácie začala zriadením Úradu pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality so sídlom v Trenčíne a Oddelenia štandardov a tvorby doktrín na Štábe požiadaviek a dlhodobého plánovania Generálneho štábu (GŠ) OS SR . Úlohou týchto inštitúcií sa stalo zhromažďovanie, distribúcia a koordinácia pohybu štandardizačných dokumentov v rámci OS SR. Snaha o normalizáciu tohto procesu bola koncepčne zakotvená v Zákone č. 11/2004 z 3. decembra 2003 o obrannej štandardizácii, kodifikácii a štátnom overovaní kvality výrobkov a služieb na účely obrany. Ďalším dôležitým dokumentom z hľadiska štandardizačných procesov sa stala Smernica ministerstva obrany SR číslo 31 z 20. apríla 2007 o zabezpečení obrannej štandardizácie, ktorá presne popisuje a určuje spôsoby ratifikácie a implementácie obranných štandardov. Tieto legislatívne normy sa stali základným kameňom v procese štandardizácie v rámci OS SR.

2. Organizačná a funkčná štruktúra procesu štandardizácie

V rámci rezortu obrany tvoria základné prvky štandardizačného procesu Slovenské obranné štandardy, štandardizačné dohody NATO (NATO Standardisation Agreement), spojenecké publikácie (Allied Publication), vojenské a civilné špecifikácie (Performance Specification) a normy Medzinárodnej štandardizačnej organizácie (ISO). Spojenecké publikácie a štandardizačné dohody v rámci NATO spravuje Štandardizačná agentúra NATO (NATO Standardisation Agency), ktorá koriguje tvorbu, aktualizácie a zodpovednosti za jednotlivé dokumenty voči jednotlivým členským krajinám. Koordinácia a zabezpečenie slovenských obranných štandardov patrí do zodpovednosti Úradu pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality [1] . Topografický ústav v Banskej Bystrici (TOPÚ), ako útvar v priamej podriadenosti GŠ OS SR, je v oblasti vojenskej geografie a topografie jediným zariadením svojho druhu v rámci ozbrojených síl. Do širokého poľa jeho

pôsobnosti v rámci tvorby, aktualizácie, archivovania a distribúcie geografických, kartografických a geodetických produktov, patrí aj oblasť štandardizácie. V oblasti štandardizácie TOPÚ úzko spolupracuje s Odborom spravodajstva a elektronického prieskumu GŠ OS SR, Úradom pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality a aj ďalšími štábnymi GŠ OS SR, veliteľstvami síl a inými zložkami MO SR. Z hľadiska implementácie medzinárodných noriem v oblasti vojenskej geografie a kartografie tak predstavuje neodmysliteľnú a dôležitú súčasť celého procesu začleňovania OS SR do štruktúr Severoatlantickej aliancie.

Východiskovými bodmi štandardizačného procesu v oblasti vojenskej geografie sa stali predovšetkým potreby kompatibility jednotlivých druhov produktov, služieb a zabezpečenia s armádami NATO. V zmysle týchto potrieb začal TOPÚ systematicky pristupovať k využívaniu štandardizačných noriem pri tvorbe a obnove geografických a kartografických produktov. Štandardizačné dohody a spojenecké publikácie týkajúce sa oblasti vojenskej geografie patria do gescie pracovnej skupiny NATO pod názvom Interservice Geographic (IGEO) Working Group (WG), ktorá na svojich pravidelných stretnutiach koordinuje aktualizáciu, tvorbu a zodpovednosti jednotlivých krajín za jednotlivé štandardizačné dohody. V rámci OS SR za oblasť geografie boli do tejto skupiny zaradení dvaja gestori – príslušníci TOPÚ, ako priami odborní delegáti. Program ratifikácie a implementácie geografických štandardov v TOPÚ sa odvíja od ich stupňa priority v rámci NSA.

Štandardizačné dohody (STANAG) z oblasti vojenskej geografie sa podľa tematickej príbuznosti delia do štandardizačných tried :

- trieda 1501 – Všeobecné údaje,
- trieda 1502 – Letecké mapy,
- trieda 1503 – Pozemné mapy,
- trieda 1504 – Námorné mapy,
- trieda 1505 – Digitálne geografické dáta,
- trieda 1506 – Vojenskogeografická informácia a dokumentácia,

z ktorých každá obsahuje určitú časť prioritných STANAG-ov. V procese ratifikácie a implementácie bolo preto potrebné začať so spracovávaním práve týchto prioritných dohôd.

3. Topografický ústav a proces štandardizácie

Úlohou TOPÚ v procese štandardizácie, ako jediného odborného inštitútu v rámci OS SR, je predovšetkým analýza jednotlivých štandardizačných dokumentov, a v prípade potreby tvorba implementačných dokumentov. Analýzy štandardizačných dokumentov sa vykonávajú v súlade s Plánom štandardizácie na daný rok a v závislosti na prioritných požiadavkách zo strany NSA. V TOPÚ bola zriadená Skupina pre štandardizáciu a novelizáciu vojenských predpisov v súlade s Nariadením ministra obrany SR zo dňa 20. apríla 2007 o obrannej štandardizácii číslo 32, ktorú tvoria prevažne príslušníci jednotlivých výrobných úsekov TOPÚ, čím je zaručená vysoká odborná úroveň vykonávaných analýz. Analýza štandardizačnej dohody má predpísanú formu. Súčasťou analýzy je vyjadrenie odbornej zložky o spôsobe uplatnenia štandardu v podmienkach OS SR. Záver analýzy tak tvorí výroková časť, ktorá stanovuje ďalší postup pri spracovaní STANAG-u. Záver analýzy v závislosti na obsahu STANAG-u môže byť stanovený nasledovnými spôsobmi [2]:

- a) Pristúpiť k štandardizačnému dokumentu
- b) Pristúpiť k štandardizačnému dokumentu s výhradami
- c) Pristúpiť k štandardizačnému dokumentu bez implementácie
- d) Nepristúpiť k štandardizačnému dokumentu
- e) Nepodieľať sa na k štandardizačnom dokumente

Po ukončení analytickej fázy Odbor spravodajstva a elektronického boja GŠ OS SR spracuje ratifikačný dokument s názvom „Návrh na prijatie štandardizačného dokumentu NATO“, ktorý je formálnym dokumentom obsahujúcim relevantné údaje o STANAG-u so stanovením výrokových častí a časového horizontu ďalšieho postupu v závislosti na výsledku analýzy. Tento dokument je odoslaný Úradu pre obrannú štandardizáciu, kodifikáciu a štátne overovanie kvality. Úlohou úradu je zavedenie ratifikačného dokumentu do registrov agentúry NSA. Týmto spôsobom je agentúre a ostatným členským krajinám NATO umožnené sledovať ako ktorá krajina pristúpila k jednotlivým štandardizačným dohodám.

V prípade, že výsledkom analýzy je záver „Pristúpiť k štandardizačnému dokumentu“, predpokladá sa, že konkrétny štandardizačný dokument bude zavedený (implementovaný) do interných normatívnych aktov formou spracovania nariadenia

náčelníka GŠ OS SR, ministra obrany SR, vytvorením odbornej technickej pomôcky (v prípade noriem týkajúcich sa výrobného procesu TOPÚ) alebo spracovaním slovenského obranného štandardu. Implementácia štandardizačnej dohody je ukončená v momente, keď nadobudnú platnosť vyššie uvedené dokumenty. Oznámenie o vykonaní implementácie štandardizačnej dohody je stanoveným postupom zaslané agentúre NSA a taktiež zverejnené vo vestníkoch MO SR.

4. Záver

Štandardizácia v rámci OS SR, ale i mimo nich, je komplikovaný a zdĺhavý proces transformácie jednotlivých oblastí rezortu s cieľom dosiahnuť čo najvyšší stupeň kompatibility a schopnosti spolupráce OS SR s armádami členských krajín NATO. Uplatňovanie štandardizačných dohôd má veľký vplyv na mnohé legislatívne a interné normatívne akty, ktorými sa rezort obrany riadi. Neustále sa meniaci charakter potrieb aliancie spôsobuje, že tento proces bude neustále meniť svoju podobu a spôsoby realizácie. Jedným z príkladov by mohol byť aj zámer NSA priradiť štandardizačným dohodám medzinárodné normy ISO, čo by malo zjednodušiť a zefektívniť celý štandardizačný proces.

Príkladom úspešne zavŕšeného štandardizačného procesu v podmienkach OS SR je vydanie Nariadenia náčelníka generálneho štábu OS SR o zavedení súradnicového systému WGS-84.

Príkladom dopadu štandardizačného procesu na legislatívu SR je nová vyhláška MO SR, ktorou sa upravuje výkon geodetických a kartografických prác pre potreby obrany štátu (č. 194/2007). Snahou Topografického ústavu v oblasti štandardizácie aj naďalej ostáva udržať krok s vývojovými trendmi a v súlade s tým produkovať vysoko kvalitné a cenné produkty, ktoré môžu byť použiteľné v rámci celej aliancie NATO.

Referencie

- [1] Zákon č.11/2004, Zb.z., §9
- [2] Smernice MO SR o zabezpečení obrannej štandardizácie č. 31, čl.4, ods.17